

13.3.2024

Valtion työmarkkinalaitoksen lausunto

Valtion työmarkkinalaitos toteaa, että Eduskunnassa käsiteltävät lainsäädäntömuutokset koskevat keskeisesti yleisten työmarkkinoiden toimintaa ja työsopimussuhteessa työskenteleviä henkilöitä. Valtion palveluksessa on työsuhteista henkilöstöä noin 10 % koko henkilöstömäärästä, noin 7.500 työntekijää. Esitettyjen muutosten ulkopuolella on 90 % henkilöstöstä eli valtion virkamieslain mukaisessa virkasuhteessa palvelevat virkamiehet.

Valtion virkamiesten työtaisteluoikeuksista säädetään valtion virkaehtosopimuslaissa. Lain mukaan virkamiehet eivät voi osallistua poliittisiin työtaisteluihin eivätkä myötätuntotyötaisteluihin, nämä ovat virkamiehiltä kiellettyjä työtaistelutoimenpiteitä kaikissa olosuhteissa. Hallituksen esitys ei vaikuta virkamiesten työtaisteluoikeuden oikeustilaan. Tämä todetaan työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lakiin esitetyssä uudessa 8 c §:ssä. Kyseistä muutosesitystä voinee pitää jopa tarpeettomana viittauksena asiaa sääteleviin virkamiesoikeudellisiin lakeihin.

Työsuhteisiin vaikuttavat työlainsäädäntöön tehtävät muutokset on yleensä heijastettu myös virkasuhteisiin. Käsiteltävänä oleva hallituksen esitys sisältää työehtosopimuslain 9 §:n muutosesityksen, jossa esitetään säädettäväksi laittomiksi todettavien työtaistelujen toimeenpanemisesta määrättävien hyvityssakkojen nostamista sekä sakon vähimmäismäärän säätämistä. Valtion työmarkkinalaitoksen mukaan tämä muutos olisi perusteltua toteuttaa myös virkasuhteita koskevaan lainsäädäntöön.

Valtion työmarkkinalaitos toteaa yleisesti hallituksen esityksen sisältävän oikeasuuntaisia ja perusteltuja muutoksia. Etenkin myötätuntotaistelujen edellytysten sääteleminen on perusteltua. Toisaalta, tältä osin lakiesitys on edelleen jossain määrin vaikeaselkoinen johtuen todennäköisesti sääntelyn kohteena olevan kokonaisuuden moniulotteisuudesta. Lakiesitys jättää suurelta osin myötätuntotyötaistelujen suhteellisuusharkinnan tarkemman sisällön määrittymisen tulevan oikeuskäytännön varaan.

Hallituksen esitys sisältää esityksen työsopimuslakiin otettavaksi uudeksi 3 luvun 6 §:ksi, jonka mukaan yksittäiselle työntekijälle voidaan tietyin edellytyksin tuomita maksettavaksi 200 euron suuruinen hyvitys osallistumisesta laittomaksi tuomittuun työtaisteluun. Valtion työmarkkinalaitos toteaa esityksen sisältävän

oikeusturvaongelmia, joihin muun muassa työtuomioistuin on kiinnittänyt huomiota lakivaliokunnalle antamassaan lausunnossa sekä hallituksen esitykseen annetussa lausunnossaan. Valtiovarainministeriön näkökulmasta esitys on josain määrin ongelmallinen myös siitä näkökulmasta, että kyseinen hyvitys tuomittaisiin yleisissä tuomioistuimissa, ensiasteena kärjäoikeuksissa, joissa kyseen tulisi niin sanottu laajan riita-asian käsittelyjärjestys. Kyseinen menettelytapa lienee yksi laajimmista ja myös kalleimmista tuomioistuinprosessin lajeista jolloin herää kysymys siitä, onko tarkoituksenmukaista käyttää huomattavan vähäisen seuraamuksen tuomitsemiseen hyvin järeätä menettelytapaa. Vähäisten seuraamusten määräämisessä on yleensä pyritty prosessiekonomisiin menettelytapoihin, joista voi esimerkkinä mainita rikesakkomenettelyn, jossa määrättävä suurin rikesakko on juuri saman suuruinen kuin nyt esitetty hyvitys eli 200 euroa.

Edellä mainittu yksilölle tuomittava hyvitysseuraamus yleisissä tuomioistuimissa on Valtion työmarkkinalaitoksen näkemyksen mukaan edelleen omiaan sekoittamaan ja hämärtämään työtuomioistuimen toimivaltaan kuuluvien ja yleisten tuomioistuinten toimivaltaan kuuluvien työoikeudellisten kysymysten jakautumista tuomioistuinten välillä. Valtion työmarkkinalaitoksen näkemyksen mukaan erityisesti kollektiiviseen työoikeuteen liittyvien oikeuskysymysten käsittelyssä työtuomioistuimen roolia olisi syytä vahvistaa ja selkeyttää.

Risto Lerssi

Hallitusneuvos